

**TDC Odd Semester Exam., 2020
held in July, 2021**

SANSKRIT

(Honours)

(3rd Semester)

Course No. : SANH-303

(Advance Prose)

Full Marks : 50

Pass Marks : 17

Time : 2 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

Answer **five** questions, taking **one** from each Unit

UNIT—I

1. Examine Bāṇa's *Kādambarī* in the light of the following statement : 10

“गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति।”

2. Discuss the excellence of the *Kādambarī* as a prose (kathā) composition. 10

UNIT—II

3. Give a pen-picture of Tārāpīḍa after the author of *Kādambarī*. 10
4. Attempt a graphic description of Ujjayinī with apt quotations from your text. 10

UNIT—III

5. Translate into English : 5×2=10

(a) यस्याञ्च सन्ध्यारागारुणा इव सिन्दूरमणिकुट्टिमेषु, प्रारब्धनील-कमलिनीपरिमण्डला इव मरकतवेदिकासु, गगनतलप्रसृता इव वैदूर्यमणिभूमिषु, तिमिरपटलविघटनोद्धता इव कृष्णागुरु-धूममण्डलेषु, अभिभूततारकापङ्कथ इव मुक्ताप्रलम्बेषु, विकचकमलचुम्बिता इव नितम्बिनीमुखेषु, प्रभातचन्द्रिकामध्य-पतिता इव स्फटिकभित्तिप्रभासु, गगनसिन्धुतरङ्गावलम्बिन इव सितपताकांशुकेषु।

(b) तस्य च राज्ञो निखिलशास्त्रकलावगाहगम्भीरबुद्धिरा-शैशवादुपारुदनिर्भरप्रेमरसो नीतिशास्त्रप्रयोगकुशलो भुवन-राज्यभारनौकर्णधारो महत्स्वपि कार्यसंकटेष्वविषण्णधीर्धाम धैर्यस्य स्थानं स्थितेः सेतुः सत्यस्य गुरुगुणानामाचार्य आचाराणां धाता धर्मस्य शेषाहिरिव महीभारधारणक्षमः।

6. Translate into English : 5×2=10

(a) अस्ति सकलत्रिभुवनललामभूता, प्रसवभूमिरिव कृतयुगस्य आत्मनिवासोचिता भगवता महाकालाभिधानेन भुवनत्रयसर्ग-स्थितिसंहारकारणेन प्रमथनाथेनापरेव पृथिवीसमुत्पादिता,

(3)

द्वितीयपृथिवीशङ्कया च जलनिधिरेव रसातलगभीरेण परिखावलयेन परिवृता, पशुपतिनिवासप्रीत्या च गगनपरिसरोल्लेखिशिखरमालेन कैलासगिरिणेव सुधासितेन परिवृता अवन्तीषु उज्जयिनी नाम नगरी।

- (b) किं बहुना, यस्यां सुरासुरचूडामणिमरीचिचयचुम्बित-चरणनखमयूखो, निशितत्रिशूलदारितान्धकः महासुरः, गौरीनूपुरकोटिवृष्टशेखर-चन्द्रशकलः, त्रिपुरभस्मरजःकृताङ्गरागः, मकरध्वजध्वंसविधुरया रत्या प्रसादयन्त्या प्रसारित-करयुगलविगलितवलयनिकरार्चितचरणः, प्रलयानलशिखा-कलापकपिलजटाभारभ्रान्तसुरसिन्धुः अन्धकारिः भगवान् उत्सृष्ट-कैलासवासप्रीतिर्महाकालाभिधानः स्वयं प्रतिवसति।

UNIT—IV

7. Explain in Sanskrit with reference to the context of the following : 5×2=10
- (a) ग्रहण इव बुधानुगतः, मकरध्वज इवोत्सन्नविग्रहः दशरथ इव सुमित्रोपेतः, पशुपतिरिव महासेनानुपातः, भुजगराज इव क्षमाभरगुरुः, नर्मदाप्रवाह इव महावंशप्रभवः, अवतार इव धर्मस्य, प्रतिनिधिरेव पुरुषोत्तमस्य, परहितप्रजापीडो राजा तारापीडो नामाभूत्।
- (b) कदा नरेन्द्र-सहस्र-प्रसारित-भुज-युगलामनिन्द्यमानागमनो भूषण-मणिमयूखलेखाकुली क्रियामाणलोल दृष्टिरास्थान-स्थितस्य मे पुरः पर्ययिष्यति समान्तरेषु। इत्येतानि मनोरथ-शतानि चिन्तयन्तः अन्तः संतप्यमानस्य प्रयान्ति राजन्यः।

(4)

8. Explain in Sanskrit with reference to the context of the following : 5×2=10
- (a) शून्यमिव मे प्रतिभाति जगत्। अफलमिव पश्यामि राज्यम्। अप्रतिविधेये तु विधातरि किं करोमि। तमुच्यतामयं देवि शोकानुबन्धः।
- (b) कुमारस्तुतिषु तारकोद्धरणम् उष्मरश्मेर्ग्रहणाशङ्का, शशिनो ज्येष्ठातिक्रमः, महाभारते दुःशासनापराधाकर्णनम्, वयःपरिणामे दण्डग्रहणम्, असिपरिवारेषु कलङ्कयोगः करिणां दानविच्छित्तिः, अक्षक्रीडासु शून्यगृहदर्शनं पृथिव्याम् आसीत्।

UNIT—V

9. (a) Discuss the allusion contained in the following (any one) : 5
- (i) रक्तवर्णापि सुधाधवला।
- (ii) मैनाकेनेवाविदितपक्षपातेन।
- (b) Answer the following :
- (i) Give two synonyms of मन्दाकिनी. 2
- (ii) Name two prose-works in Sanskrit literature other than 'कादम्बरी'. 2
- (iii) Who was the patron of Bāṇabhaṭṭa? 1

(5)

10. (a) Elucidate the idea contained in the following (any one) : 5
- (i) शेषाहिरिव सकलमहीधारणक्षमः।
- (ii) मैनाकेनेवाविदितपक्षपातेन।
- (b) Answer the following :
- (i) Name the two heroes of the *Kādambarī*. 2
- (ii) Who is the wife of king Tārāpīḍa? 1
- (iii) What do you mean by the word कादम्बरी? 1
- (iv) Write the date of Bāṇabhaṭṭa. 1

★ ★ ★